

5 במארס 2020

לדבר אמת לטראמפ: המשבר בין הנשיא וקהילת המודיעין האמריקאית

נתן ברגר ואיתי ברון

יחסיו של הנשיא טראמפ עם קהילת המודיעין האמריקאית משקפים משבר עמוק ביחסים המורכבים ממילא של גורמי מודיעין ומקבלי החלטות. ניתוח המשבר חושף תמונה מורכבת. הביקורת של טראמפ מוצדקת בחלקה ואכן משקפת בעיות יסוד קשות שמהן סובלים ארגוני המודיעין בארצות הברית. אבל, נראה שבבסיס המשבר עומדת תפיסה בסיסית ומטרידה יותר של טראמפ לגבי תפקידם של מנגנוני בירור המציאות בתהליך קבלת ההחלטות ולגבי מעמדם של הגורמים המקצועיים העוסקים בעניין זה. טראמפ מערער למעשה, באופן פומבי וקולני, על שני היסודות הבסיסיים של העשייה המודיעינית: הדגש שניתן למומחיות, לניסיון ולאימוץ דפוסי פעולה שנועדו לצמצם טעויות ולהבטיח ניתוח מקצועי וניטרלי, ככל שניתן, של המציאות; והמרכזיות של הנתונים והמידע ("העובדות") בתהליך המודיעיני. אף שיחסי המודיעין ומקבלי ההחלטות בישראל שונים מאלו שבארצות הברית, המקרה האמריקאי מציב תמרורי אזהרה גם לקהילת המודיעין בישראל.

מבוא

ב-28 בפברואר 2020 הודיע הנשיא דונלד טראמפ על כוונתו למנות את ג'ון רטקליף לתפקיד מנהל המודיעין הלאומי (DNI). רטקליף הוא רפובליקאי המייצג את טקסס בבית הנבחרים ואחד מתומכיו המובהקים ביותר של הנשיא. טראמפ כבר ניסה למנות אותו לתפקיד לפני כמה חודשים, אך מועמדותו הוסרה מחשש שהמינוי לא יאושר בסנאט. זאת, עקב גילוי אי דיוקים בקורות החיים שלו וטענות שמינויו לתפקיד הבכיר ביותר בקהילת המודיעין האמריקאית (ולחבר במועצה לביטחון לאומי ובקבינט) נועד להעמיק את ההשפעה הפוליטית על קהילת המודיעין. ההצהרה על הכוונה למנות את רטקליף לתפקיד מאפשרת לריצ'רד גרנל, שגריר ארה"ב בגרמניה שמונה כעשרה ימים קודם לכן למנהל המודיעין הלאומי בפועל, למלא את התפקיד למשך תקופת זמן נוספת שבה ייעשה ניסיון לאשר בסנאט את מינויו של רטקליף. גם גרנל הוא מנאמני המובהקים של טראמפ ושניהם תקפו בעבר את המסקנות של קהילת המודיעין אודות המעורבות הרוסית בבחירות 2016.

פוליטיקאים נאמנים לנשיא מונו גם בעבר לראשי ארגוני מודיעין בארצות הברית. אבל, התנהלותו של הנשיא דונלד טראמפ מול קהילת המודיעין האמריקאית משקפת משבר עמוק ביחסי קהילת המודיעין ומוסד הנשיאות הנמשך מראשית כהונתו: בינואר 2017, על רקע הדלפות מחקרית המעורבות הרוסית בבחירות לנשיאות, טען טראמפ כי התנהלות המודיעין האמריקאי היא כמו "גרמניה הנאצית"; במאי 2017 פיטר את ראש ה-FBI ג'יימס קומי; במאי 2018 טען שארגוני המודיעין קיימו אחריו מעקב לא-חוקי; באוגוסט 2018 הוא ביטל את הסיווג הביטחוני של ג'ון ברנל, לשעבר ראש ה-CIA, לאחר שביקר אותו; בינואר 2019, לאחר הצגת האיומים

השנתית בקונגרס, צייץ טראמפ שאנשי המודיעין הם "נאיבים ופאסיביים" והציע להם "לחזור לבית הספר"; במאי אותה שנה פתח התובע הכללי, ויליאם בר, בחקירת החוקיות של פעילות ארגוני המודיעין במהלך חקירת המעורבות הרוסית בבחירות; וביולי טראמפ פיטר את מנהל המודיעין הלאומי דן קוטס.

התנהלותו זאת של טראמפ נתפסת כחלק ממאבק רחב יותר שהוא, ומנהיגים נוכחיים נוספים ברחבי העולם, מנהלים נגד גופים שנתפסו משך שנים כמופקדים על בירור המציאות ועל הבנתה באמצעות ניתוח מקצועי מבוסס עובדות: מערכת המשפט ואכיפת החוק, האקדמיה ובהקשרים מסוימים גם התקשורת. בראיית טראמפ ותומכיו, גופים אלה נשלטים על ידי "המדינה העמוקה" (Deep-State) – "שלטון צללים" של אליטות הכופות את עמדותיהן וערכיהן על הדרג הפוליטי הנבחר. טראמפ ותומכיו רואים בארגוני המודיעין בארצות הברית, בעיקר סביב חקירת המעורבות הרוסית בבחירות וסביב הליך ההדחה שהתנהל נגד הנשיא בקונגרס, שותפים מלאים לניסיון להדיחו, לצד נציגי המפלגה הדמוקרטית והתקשורת.

מנגד, שורה של בכירי קהילת המודיעין לשעבר (בעיקר מתקופת אובמה) הפכו בשנתיים האחרונות להיות מהמבקרים הגדולים ביותר של טראמפ. הם, וגם מבקרים אחרים שלו, משמיעים ביקורת רבה על אישיותו של טראמפ, יכולותיו, מדיניותו וכשירותו למלא את תפקיד הנשיא. במסגרת זאת הם גם מתארים את התנהלותו כצרכן מודיעין חסר היכרות עם סוגיות הנוגעות לביטחון לאומי; שכלל אינו מתעניין בהרחבת ידיעותיו; מתעלם, באופן שיטתי ממידע שסותר את מטרותיו ומדיניותו; מרבה לשלול ולסתור הערכות ועובדות שלא מתיישבות עם הנראטיב שאותו הוא שואף לקדם; מסתמך על מקורות מידע מוטעים ושגויים; פועל בפזיזות, באופן שמעמיד בסיכון מקורות רגישים; מונע העברת מידע לקונגרס; ועל פי חלק מהפרסומים – אף מכוון את תיעודו המשאבים והמבצעים המודיעיניים בהתאם לאג'נדות פוליטיות.

מאמר זה מנתח את המשבר בין טראמפ לקהילת המודיעין האמריקנית ועוסק בשאלות הבאות: מהן הטענות של טראמפ כלפי קהילת המודיעין? עד כמה תקדימי וחריג המשבר ביחס ליחסים בין המודיעין לנשיאים קודמים בארצות הברית? האם יש בסיס ענייני לטענותיו של טראמפ? מהי תפיסתו העקרונית של טראמפ לגבי המודיעין וממה היא נובעת? וכיצד משפיע המשבר בפועל על התנהלות המודיעין ועל תהליך קבלת ההחלטות בארה"ב בנושא ביטחון לאומי?

הטענות של טראמפ

חלק ניכר מהמשבר בין טראמפ לארגוני המודיעין נוגע לאי-הסכמה על עובדות והערכות. הדוגמא הבולטת ביותר למחלוקת מסוג זה היא הערכת המודיעין על המעורבות הרוסית בכלל והנשיא פוטין בפרט בבחירות 2016. טראמפ מסרב לקבל את הערכת המודיעין בנושא זה, מקטין את חשיבותה ומעדיף על פניה הערכות סותרות. נראה שהמחלוקת סביב סוגיה זו מעכירה שוב את יחסי טראמפ וארגוני המודיעין עם התקרבותן של בחירות 2020. לקונגרס כבר הוצגה, באמצע פברואר, הערכת קהילת המודיעין שרוסיה פועלת בשנית לטובת בחירה מחודשת בטרמפ – אירוע שלפי הפרסומים עורר את כעסו של טראמפ והוביל להחלפתו של מנהל המודיעין הלאומי בפועל ג'וזף מגוויר בנאמנו של טראמפ, גרנל. לפי הפרסומים, אחד מצעדי הראשונים של גרנל לאחר מינויו היה בקשה לבחון את המידע שעומד בבסיס הערכה זאת אודות המעורבות הרוסית הצפויה.

לערעור של טראמפ על עובדות והערכות יש גם דוגמאות נוספות: טראמפ חלק כמה פעמים על הערכות המודיעין בעניין עתיד התוכנית הגרעינית של צפון קוריאה והציות שלה להסכמות עם ארצות הברית; לאחר רצח העיתונאי הסעודי חשוקגי, הוא הכחיש, בניגוד לדו"ח של ה-CIA בנושא, את קיומו של מודיעין מבוסס שהצביע על מעורבותו של יורש העצר הסעודי מוחמד בן סלמאן ברצח; ובינואר 2019, תקף את הערכת המודיעין שלפיה "המדינה האסלאמית" – דאע"ש – צפויה להמשיך ולהוות איום גלובאלי למרות המכות שספגה.

במקרים אחרים, הטענות שטראמפ מפנה לארגוני המודיעין אינן מתייחסות לעובדות או להערכות המודיעין עצמן, אלא לאופן שבו הן מוצגות על ידי אנשי המודיעין ומשתקפות בתקשורת. דוגמא בולטת לכך הייתה בהצגת האיומים השנתית של ראשי ארגוני המודיעין בקונגרס (ינואר 2019), שאחריה טען טראמפ כי ראשי הארגונים הם "פאסיביים ונאיביים" בכל הנוגע לאיראן וטועים בהערכתם לגביה. הוויכוח במקרה זה לא היה על העובדות עצמן, שכן ראשי ארגוני המודיעין אומנם ציינו כי איראן אינה מפרה את הסכם הגרעין (בזמנו), אך פרטו גם את המשך פעילותה בתחום הטילאות, ואת פעילותה האזורית התוקפנית. הביקורת של טראמפ הופנתה יותר לרושם שנוצר מהתדרוך המודיעיני, ולאופן שבו הוא תואר בתקשורת, מאשר לנאמר לדיון עצמו.

חלק אחר של המחלוקת נוגע לביקורת של טראמפ על דפוסי הפעילות הבסיסיים של ארגוני המודיעין ועל התוצרים שלהם. טראמפ מרבה להעביר ביקורת על התנהלותם המיושנת, לדבריו, של ארגוני המודיעין וכישלונותיהם החוזרים (הוא מציין כדוגמאות בעיקר את פיגועי הטרור של ספטמבר 2001 ואת ההערכות המוטעות על הנשק הלא קונבנציונאלי בעיראק ב-2003). עם כניסתו לתפקיד הוא הצהיר בגלוי כי לא יזדקק לתדרוך המודיעין היומי, מעמודי התווך של יחסי המודיעין עם הנשיאים בארצות הברית, "כיוון שהוא אדם חכם שאינו צריך לשמוע את אותם הדברים, באותן המילים, בכל יום". במקרים אחרים האשים טראמפ את ארגוני המודיעין בפוליטיזציה; בפעילות שלא על פי התקנות (כפי שאכן אושש בדו"ח של מבקר משרד המשפטים); ואף בפעילות לא-חוקית (הדלפות והפעלת מעקב אחריו) במטרה לפגוע בתדמיתו.

הביקורת המוצדקת של טראמפ

ניתוח המחלוקת מלמד שחלק מהביקורת של טראמפ מוצדק ומתייחס לבעיות יסוד מוכרות שאכן קיימות בקהילת המודיעין האמריקנית ובקהילות מודיעין אחרות: פערים מתודולוגיים וארגוניים הגורמים לכישלונות הערכתיים וכן תהליכי עבודה מיושנים שעוד לא הותאמו לשינויים שחלו בעידן המידע. טראמפ גם מזהה נכון את מגבלותיה של גישה מודיעינית מסורתית ובעייתית, שמאפיינת חלקים בקהילה האמריקנית ומשתקפת בטענותיהם של מבקרי. גישה זו, במתכונתה הקיצונית, רואה את אנשי המודיעין כמחנכים של מקבלי ההחלטות ומבקשת לעצמה מונופול על בירור המציאות לגבי האויב והסביבה. כמה ספרים שנכתבו לאחרונה על ידי בכירי הקהילה לשעבר מלמדים כי לגישה זו יש עדיין אחיזה חזקה בארגוני המודיעין בארצות הברית.

טראמפ מציב, לפיכך, בביקורתו מראה מאתגרת לקהילה האמריקנית ולמתודולוגיה המודיעינית בכלל. לעובדות, למומחיות המקצועית ולניתוח האנליטי יש, כמובן, מקום מרכזי, אבל היומרה לחנך, על בסיסם, את מקבלי ההחלטות אינה מתאימה למאפייני התקופה (ולא התאימה גם בעבר). הידע המודיעיני הוא לעולם חלקי, שברירי, זמני ותלוי בשורה ארוכה של גורמים. בחלק גדול מהנושאים, הוא לא יותר ממערכת של השערות העומדות למבחן. בחלק אחר, מקבל

ההחלטות כלל אינו זקוק למידע, אלא להבנה של כיווני התפתחות אפשריים. לספקנות שמגלה טראמפ בחלק מהנושאים יש איפה מקום ואפשר שהיא אף מביאה לבחינה מחדש של קונספציות מודיעיניות וותיקות.

טראמפ מאיר גם צדדים נוחים אף פחות עבור קהילת המודיעין, כאשר הוא טוען שארגוני המודיעין ביצעו מעקב לא חוקי אחר הקמפיין שלו והדליפו מידע רגיש. טענות אלו נמצאות עדיין תחת חקירה של משרד התובע הכללי הבוחן את התנהלות קהילת המודיעין בהקשר לבחירות 2016.

בין טראמפ לקהילת המודיעין ולגורמים אחרים בממסד המדיני-ביטחוני ישנן, כמובן, גם מחלוקות לגיטימיות לגמרי ביחס למדיניות הנגזרת מתמונת המודיעין. ראשי הארגונים שפרשו מעבירים ביקורת תכופה על מדיניות החוץ של טראמפ ונראה שביקורת זאת משקפת גם הלכי רוח עדכניים בארגוני המודיעין ואת העמדות של חלק ממלאי התפקידים הנוכחיים. גם הכמות הגדולה של התפטרות ופיטורים של ממלאי תפקידים בכירים (ובכלל זה בקהילת המודיעין עצמה) מלמדת על העימותים והמחלוקות של טראמפ עם בכירי הממסד המדיני-ביטחוני.

מה חדש? הערעור של טראמפ על מקומו של הניתוח המקצועי בתהליך קבלת ההחלטות

יחסי המודיעין ומקבלי ההחלטות בדמוקרטיה המערבית הליברליות הם מורכבים מטבעם וידעו עליות ומורדות לאורך השנים. מקבלי החלטות רבים ביקרו גם בעבר את עבודת המודיעין על רקע אי-הצלחה במתן הערכות, או אי-הסכמה לגביהן. עם זאת, רובם הבינו את הצורך במנגנוני בירור מציאות מקצועיים – מבוססי מומחיות, ניסיון ומתודולוגיה – הנסמכים בראש ובראשונה על עובדות. האופן שבו טראמפ מנצל את המודיעין לצרכיו המדיניים, הפוליטיים והאישיים הוא אכן בעייתי, אך אין מדובר בתופעה שהיא לגמרי חדשה. גם ממשלים אמריקאים קודמים וגורמים פוליטיים נוספים ניצלו בעבר את המודיעין לצרכיהם, למשל בפרשה המפורסמת של הנשק הלא קונבנציונאלי בעיראק בשנת 2003.

אין חולק גם על זכותם של מקבלי ההחלטות בדרג הפוליטי שלא לקבל את הערכות המודיעין. עם זאת, נראה שבבסיס המשבר בין טראמפ לקהילת המודיעין עומד עניין עמוק יותר הקשור בסגנונו של טראמפ ועוד יותר מזה בתפיסתו היסודית לגבי תפקידם של מנגנוני בירור המציאות בתהליך קבלת ההחלטות. בהקשר המודיעיני, טראמפ מערער למעשה, באופן פומבי וקולני, על שני היסודות הבסיסיים של העשייה המודיעינית: הדגש על מומחיות מקצועית, ניסיון ושימוש בדפוס עבודה שיטתיים שנועדו לצמצם טעויות ולהבטיח ניתוח ניטרלי ככל שניתן של המציאות; והמרכזיות של הנתונים והמידע ("העובדות") בתהליך המודיעיני. במקרים לא מעטים הטענות של טראמפ אינן חלק מוויכוח לגיטימי לגבי התוכן של הערכת המודיעין האסטרטגית, אלא שלילה גורפת של עצם הלגיטימיות שלה ושל המעורבים בגיבושה.

תפיסתו זו של טראמפ נובעת, כנראה, ממספר עניינים: גישה אחרת למהות המודיעין, הרואה בו כלי לעיצוב המציאות ולהשפעה עליה ולא מנגנון "ניטרלי" לבירור; טענה שלפיה אנשי המודיעין הנוכחיים מושפעים מתפיסות פוליטיות ואידאולוגיות שגויות ומוטות שהשתרשו בקהילת המודיעין ומשפיעות מאוד על עבודתה; ולזלזול עמוק בהיבטים המקצועיים של קהילת המודיעין האמריקאית, הדגשת טעויותיה החוזרות לאורך השנים ופנייה למקורות מידע וידע אחרים ומהימנים יותר בראייתו; ולבסוף, אולי אף גישה בסיסית שלפיה "אין אמת אחת", כל דעה יכולה

להיות רלוונטית, ותפיסה שלפיה בירור המציאות הוא תוצאה של מאבקי כוח (כך, למשל, מספרים בדויים של מספר הנוכחים בטקס השבעתו לנשיאות של טראמפ הופכים לגרסה הרשמית של הבית הלבן לגבי המציאות).

בנוסף לכל אלו, עמדתו של טראמפ כלפי המודיעין מושפעת ללא ספק גם ממצבו הפוליטי והמשפטי. גם בעניין זה, הדוגמא הבולטת ביותר היא ביחסו לסוגיית המעורבות הרוסית בבחירות 2016. טראמפ רואה במסקנות המודיעיניות הנחרצות, המעידות כי התקיימה מעורבות רוסית ענפה ומכוונת לטובת בחירתו, פגיעה מהותית בלגיטימציה שלו כנשיא נבחר. לכן, הוא מערער עליהן, תוך עיוות מכוון של העובדות הברורות בפרשה זו.

טראמפ מציב אפוא בפני הקהילה האמריקאית דגם אחר, שונה, לא מוכר ובעיקר בלתי מובן של צרכן המודיעין מספר אחד שלהם. המסורת המודיעינית מבוססת על התפיסה כי הניתוח המקצועי מבוסס העובדות הוא הכלי העיקרי לבירור המציאות המורכבת ולהבנתה. הקהילה האמריקאית עושה שימוש בסיסמה "to speak truth to power" כדי להדגיש את הצורך להציג את התוצר המודיעיני על מורכבותו, ללא משוא פנים, גם אם הוא אינו נוח ועומד בסתירה למדיניות הרצויה ולאינטרסים הפוליטיים של מקבל ההחלטות. תפיסה בסיסית זאת, המבחינה בין המודיעין למדיניות (למרות הזיקה העמוקה ביניהן), אינה מקובלת על טראמפ שמציג גישה אינסטרומנטלית לגבי העובדות ובירור המציאות. כפי שמתאר זאת יועצו לשעבר, סטיב בנון, טראמפ "קורא כדי לחזק" את עמדותיו, לא כדי ללמוד. במקרים אחרים, הוא מעוות את העובדות כדי שיתאימו למדיניותו.

המודיעין, במאפיינים המוכרים לנו היום, התפתח במסורת ליברלית רחבה יותר שהעריכה ניסיון ומומחיות, שמה במרכזה את העובדות, הדגישה מנגנוני ספק וויכוח, הפגינה צניעות בפני מורכבות, זיהתה את הצורך המתמיד ללמוד וכיבדה את שוק הרעיונות החופשי. מאליה עולה אפוא השאלה כיצד יכול המודיעין לתפקד בסביבה שבה מקבל ההחלטות הבכיר ביותר מערער על היסודות הבסיסיים של העשייה המודיעינית.

סיכום

המשבר בין טראמפ לקהילת המודיעין האמריקנית משקף אפוא גם התנגשות חזיתית בין שתי תפיסות עולם שונות לגבי המציאות: האחת, רואה בה עניין ממשי, שאותו יש לברר ולהבין; השנייה רואה בה מגרש משחקים להשפעה כוחנית. לשתי התפיסות יש כמובן מקום, אבל הערבוב ביניהן מקשה מאוד על היכולת לברר את המציאות ולהבינה. התנגשות זאת אינה חדשה, אבל מה שנעשה בעבר בחדרים האחוריים, או לאחר יציאת אנשי המודיעין מהחדר, נעשה אצל טראמפ באופן גלוי לחלוטין.

קשה, כמובן, לנתח את השלכותיו של המשבר על תפקודה בפועל של קהילת המודיעין ועל איכות תהליכי קבלת ההחלטות בענייני ביטחון לאומי. הפרסומים בעניין זה מוטים מאוד עקב הקיטוב הפוליטי וספק אם העת הנוכחית מספקת פרספקטיבה נאותה לדיון בשאלה זאת. כך, גם החלטה נכונה ומוצדקת של טראמפ לחסל את מפקד כוח קדס האיראני קאסם סולימאני, שגם שיקפה כנראה ראייה מפוכחת ונכונה שלו את המציאות המורכבת, זוכה לביקורת רבה בקרב מתנגדיו.

עם זאת, בעניינים אחרים, נראה שחוסר הנכונות של טראמפ לקבל את העובדות כהווייתן מסתמן כאחד הגורמים שמביאים אותו להימנע מלפעול מול איומים מסוימים, קיימים ומתהווים. במקרים אחרים, חוסר הרצון שלו לפעול, הוא זה שמוביל אותו לכפור בעובדות ובניתוח המקצועי המבוסס עליהן. כך או כך, יריביה של ארצות הברית, דוגמת איראן ורוסיה, מבקשים לנצל את הירידה באמון בקהילת המודיעין במטרה לעורר ספק אצל הציבור, הנשיא ושותפים זרים ביחס למסקנותיה ודרכי עבודתה. קיימות כנראה גם עדויות שלפיהן הסתמכותו של טראמפ על מקורות מידע לא מהימנים מביאה לכך שספינים ודיסאינפורמציה מוצאים את דרכם ללב חדרי קבלת ההחלטות, ומשפיעים על החלטות בנושאי ביטחון לאומי.

משבר זה משפיע גם על התנהלותה של קהילת המודיעין האמריקאית, הנמצאת על קרני הדילמה בין הרצון לשמור על עמדת השפעה לבין הצורך לדבוק בעקרונותיה המקצועיים. בחלק מהעניינים, כדוגמת ההערכה שהוצגה בנושא הרגיש כל כך של מעורבות רוסית אפשרית בבחירות 2020, עומדת הקהילה על דעותיה המקצועיות. עם זאת, קיימות עדויות על הימנעות מחיכוכים עם טראמפ בחלק מהנושאים. בנוסף, ניכרת נסיגה ממדיניות השקיפות היחסית שאפיינה את ממשל קודמו של טראמפ, הנשיא ברק אובמה, ובכירי המודיעין נמנעים כמעט לחלוטין מהופעות פומביות שאינן מתחייבות על פי החוק. לאחרונה אף פורסם שבכירי קהילת המודיעין ביקשו לבטל את החלק הפתוח לתקשורת ולציבור של סקירת האיומים השנתית בסנאט, כנראה עקב הלקחים ממתקפת הציורים של טראמפ לאחר התדריך בשנה שעברה.

הקושי לברר את המציאות, להבין אותה, ולקבל החלטות נכונות בענייני ביטחון לאומי היה קיים מאז ומתמיד. הוא הוביל לכישלונות גדולים וידועים, גם של המודיעין הישראלי. יחסי המודיעין ומקבלי ההחלטות בישראל שונים מאלו שבארצות הברית והקהילה הישראלית משוחררת גם מחלק מהבעיות המאפיינות מזה שנים את מקבילתה בארצות הברית (והועצמו עקב הגישה המתגוננת לאחר הכישלונות של העשור הקודם). עם זאת, טראמפ הוא במובנים רבים מייצגה של תקופה שבה מתמודד המודיעין לא רק עם אי הוודאות הטמונה במציאות הדינאמית, אלא גם עם שורה של בעיות חדשות. רוחה של תקופה זאת אינה מוגבלת לאמריקה, הקושי לברר את המציאות ניכר כיום במקומות רבים ומעמדה של האמת מתערער גם בישראל. המקרה האמריקאי מציב אפוא תמרורי אזהרה גם לקהילת המודיעין בישראל ולכל מי שמאמין שבירור המציאות והבנתה הוא מרכיב חשוב בעיצוב המדיניות ובקבלת החלטות בענייני ביטחון לאומי.

ביבליוגרפיה:

James Bamford, [Anti-Intelligence: What happens when the president goes to war with his own spies?](#), The New Republic, March 2018

Paul Brandus, [Would we have survived the Cuban missile crisis if Donald Trump had been president in 1962?](#), USA Today, May 2019

Caroline Caywood, [The War Between Trump and the Intelligence Community Poses National Security Risks](#), The National Interest, February 2019

James R. Clapper, *Facts and Fears: Hard Truths from a Life in Intelligence*, Viking Penguin, 2018.

Daniel R. Coats, *Worldwide Threat Assessment of the US Intelligence Community*, January 2019

James Comey, *A Higher Loyalty: Truth, Lies and Leadership*, Flatiron Books, 2018.

, [The Strange Places Trump Gets His Intelligence From](#), Forbes, [Steve Denning](#) January 2019

Steve Fuller, *Post-Truth: Knowledge As a Power Game*, Anthem Press, 2018

Kathy Gilsinan, [The Impossible Job of Speaking Truth to Trump](#), The Atlantic, February 2019

Maggie Haberman, Glenn Thrush and Peter Baker, [Inside Trump's Hour-by-Hour Battle for Self-Preservation](#), The New York Times, December 2017.

Michael V. Hayden, *The Assault on Intelligence: American National Security in an Age of Lies*, Penguin Press, 2018.

Nabeel Khoury, [Killing the messenger: Trump administration v. the intelligence community](#), The Hill, June 2019

Carol D. Leonnig and Philip Rucker, ['You're a bunch of dopes and babies': Inside Trump's stunning tirade against generals](#), The Washington Post, January 2020

, CQ Press, , *Intelligence: From Secrets to Policy*, Eighth Edition [Mark M. Lowenthal](#) September 2019

Greg Miller, Greg Jaffe and Philip Rucker, [Doubting the intelligence, Trump pursues Putin and leaves a Russian threat unchecked](#), The Washington Post, December 2017

Jefferson Morley, [What happens when the intelligence community decides that Trump is too dangerous to be president?](#), Salon, November 2018

John Sipher and Benjamin Haas, [Trump's Moves Against the Intelligence Community Are Hurting U.S. National Security](#), Just Security, January 2019

Steve Slick, [Restoring U.S. Intelligence After the Trump Presidency](#), Lawfare, December 2018

Warren P. Strobel, [Under CIA Chief Gina Haspel, an Intelligence Service Returns to the Shadows](#), The Wall Street Journal, May 2019

Samantha Vinograd, [Trump's Iran problem: he's blown America's credibility](#), CNN, June 2019

John Walcott, ['Willful Ignorance.' Inside President Trump's Troubled Intelligence Briefings](#), Time, February 2019

איתי ברון ומיכל רויטמן, [ביטחון לאומי בעידן של פוסט־אמת ופייק ניוז](#), INSS, אפריל 2019

יוסי קופרווסר, [טראמפ והמודיעין – יחסים מורכבים](#) מתוך "מודיעין הלכה ומעשה – המודיעין בהשתנות מהירה", גיליון 2, המרכז למורשת המודיעין, אוגוסט 2017

איתי שפירא, [האתגרים המרכזיים הניצבים בפני המודיעין האסטרטגי](#), INSS, ינואר 2020

תכנית ליפקין שחק, [אידאולוגיה ופוליטיקה בחדרי הביטחון הלאומי – ההשלכות על המודיעין](#), INSS, יולי 2019